

Nr 45.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rörlig kredit åt Svenska spannmålsaktiebolaget.

I en till riksdagen den 12 oktober 1951 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 216, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att be- myndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för att bereda Svenska spannmålsaktiebolaget ytterligare rörelsekapital, tillhandahålla sagda bolag en rörlig kredit å högst 70 000 000 kronor.

Svenska spannmålsaktiebolagets behov av rörelsekapital tillgodoses för närvarande på så sätt att bolaget — förutom sitt aktiekapital å 5 miljoner kronor — dels har rätt att hos Sveriges riksbank upplåna 80 miljoner kronor mot säkerhet av statsobligationer överlämnade av riksgäldskontoret till riksbanken, dels åtnjuter lån hos riksgäldskontoret å 50 miljoner kronor (jfr prop. nr 2/1943; r. skr. nr 20 samt prop. nr 2/1944; r. skr. nr 34).

Med överlämnande av en framställning i ämnet från spannmålsbolaget har statens jordbruksnämnd i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 september 1951 hemställt om ökning av bolagets rörelsemedel.

Svenska spannmålsaktiebolaget anför i sin framställning, att bolagets kreditmöjligheter hittills varit tillräckliga för att täcka bolagets kapitalbehov. Härtill har även medverkat det förhållandet, att bolaget tid efter annan under löpande verksamhetsår fått i förskott helt eller delvis lyfta det för verksamhetsåret beviljade anslaget. Numera äro emellertid de befintliga kreditmöjligheterna icke tillfyllest. Detta beror främst på att lagerhållningen ökat och priserna å de varor, med vilka bolaget handlar, stigit. För dagen är krediträtten i riksbanken till fullo utnyttjad, och bolaget har dessutom en tillfällig kredit i checkräkning hos Sveriges kreditbank å 10 miljoner kronor. Värdet av bolagets lager beräknas uppgå till omkring 120 miljoner kronor. Härtill komma de belopp, med vilka bolaget måste ligga ute under den avsevärda tid, som förflyter från det bolaget erlägger likvid för inköpta varor till dess varorna inkommit till landet och försålts. Dessa utlägg uppgå alltid till avsevärda belopp och kunna stundom överstiga 50 miljoner kronor.

Bolaget finner därför ytterligare kredit nödvändig om bolaget skall vara i stånd att importera och lagra varor i enlighet med erhållna anvisningar. Detta gäller även om bolaget redan inom kort får lyfta hela det för verksamhetsåret 1951/52 beviljade anslaget. För sin del uppskattar bolaget behovet av ytterligare kredit till 70 miljoner kronor. Slutligen framhåller bolaget vikten av att krediten gives sådan form, att bolaget vid växlande kapi-

talbehov kan göra återbetalningar å densamma med rätt att sedermera åter upplåna motsvarande belopp.

Bolaget påpekar i detta sammanhang att lånerätten hos riksgäldskontoret tidigare uppgått till 140 miljoner kronor men — utan att så varit avsett — genom gjorda återbetalningar kommit att inskränkas till det nuvarande beloppet, 50 miljoner kronor. I framställningen anföres härom följande.

Lånerätten hos riksgäldskontoret uppgick ursprungligen till 100 miljoner kronor men utökades sedermera med 40 miljoner kronor till 140 miljoner kronor. Under åren 1943/44 utnyttjade bolaget denna lånerätt intill ett belopp av 115 miljoner kronor. Under tiden februari 1945—april 1946 återbetalades 85 miljoner kronor. I juni 1946 upplånades på nytt 20 miljoner kronor, varav 5 miljoner kronor återbetalades i juli 1946. Detta belopp upplånades emellertid åter i augusti 1946. Bolaget har sålunda till fullo utnyttjat rätten att låna 140 miljoner kronor, under det å lånet från och med augusti 1946 återstå 50 miljoner kronor. Vid nämnda återbetalningar utgick bolaget i enlighet med från riksgäldskontoret erhållna upplysningar från att bolaget skulle äga rätt att vid behov åter upplåna återbetalda belopp. Då frågan härom blev aktuell, visade det sig emellertid, att riksräkenskapsverket i detta avseende hade annan uppfattning än riksgäldskontoret och att bolaget icke ägde möjlighet att åter få upplåna återbetalda belopp.

Statens jordbruksnämnd vitsordar att det importprogram, efter vilket bolaget enligt direktiv från nämnden för närvarande arbetar, är sådant att ytterligare rörelsemedel bliva nödvändiga. Visserligen har nämnden genom beslut av Kungl. Maj:t medgivits rätt att, för att täcka bolagets omedelbara kapitalbehov, i förskott till bolaget utbetala hela det för 1951/52 beviljade anslaget å 105 miljoner kronor till kostnaderna för bolagets verksamhet. Detta anslag måste emellertid successivt tagas i anspråk för täckande av förlusterna å verksamheten. Med hänsyn till att importbehovet av brödsäd ökats starkt på grund av skördeutfallet måste därför längre fram ytterligare medel ställas till bolagets disposition. Liksom bolaget anser jordbruksnämnden det lämpligt, att det ökade kapitalbehovet tillgodoses genom att upplåningsrätten hos riksgäldskontoret utökas. Mot bolagets beräkning av det ytterligare kreditbehovet har nämnden icke något att erinra.

På grund av det anförda hemställer nämnden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1951 års riksdag att medgiva Svenska spannmålsaktiebolaget rätt att av riksgäldskontoret upplåna ytterligare 70 miljoner kronor. Enligt nämnden bör samtidigt bolagets upplåningsrätt fastställas till sammanlagt 120 miljoner kronor, med rätt för bolaget att utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall åter upplåna eventuellt återbetalade belopp.

Fullmäktige i riksgäldskontoret förklara i remissutlåtande den 4 oktober 1951, att de finna bolagets behov av ökade rörelsemedel klarlagt. De ha därför icke något att erinra mot att bolaget erhåller ytterligare kredit i riksgäldskontoret till ett belopp av 70 miljoner kronor. Syftet med krediten anses emellertid bäst främjas genom att denna förlänas rörlig karaktär på så sätt, att bolaget skall vid växlande behov kunna göra återbetalningar å krediten med rätt att sedermera åter upplåna återbetalade belopp. På grund

härav föreslå fullmäktige, att kreditbehovet skall täckas icke genom ett lån i riksgäldskontoret att utgå från anslag å kapitalbudgeten utan genom en rörlig kredit i riksgäldskontoret efter mönster av de rörliga krediter, som enligt riksdagens beslut upplagts exempelvis för domänverket jämte andra statens affärsdrivande verk och Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med fullmäktige i riksgäldskontoret finner jag den i ärendet förebragta utredningen klart ge vid handen, att Svenska spannmålsaktiebolaget har behov av ökade rörelsemedel. Detta behov har uppskattats till 70 miljoner kronor. Mot denna beräkning har jag icke något att erinra. Jag tillstyrker därför, att ett belopp av högst nämnda storlek skall ställas till förfogande för bolaget såsom ytterligare rörelsemedel i dess verksamhet.

Såsom fullmäktige i riksgäldskontoret uttalat bör detta lämpligast ske i den formen, att bolaget beviljas en rörlig kredit i riksgäldskontoret, konstruerad på samma sätt som de rörliga krediter, vilka beviljats exempelvis vissa av statens affärsdrivande verk. Härigenom blir det nämligen möjligt för bolaget att i mån av behov åter upplåna belopp, som tagits i anspråk av krediten men som sedermera återbetalats. Riksdagens bemyndigande torde alltså böra inhämtas till att bereda bolaget en rörlig kredit å högst 70 miljoner kronor i riksgäldskontoret.»

Utskottet. Förestående redogörelse giver vid handen, att Svenska spannmålsaktiebolagets kreditmöjligheter under nuvarande förhållanden icke äro tillräckliga för att täcka bolagets behov av rörelsekapital. Ytterligare medel torde därför böra ställas till bolagets förfogande. Utskottet har icke något att invända mot den i propositionen framlagda beräkningen av medelsbehovet för ändamålet. Likaså finner utskottet lämpligt, att det erforderliga beloppet, 70 miljoner kronor, tillhandahålles bolaget i form av en rörlig kredit i riksgäldskontoret, konstruerad på det sätt som fullmäktige i riksgäldskontoret föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för att bereda Svenska spannmålsaktiebolaget ytterligare rörelsekapital, tillhandahålla bolaget en rörlig kredit å högst 70 000 000 kronor.

Stockholm den 13 november 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Alfred Andersson, Svedberg*, Näs-
lund*, Jon Jonsson*, Bror Nilsson, Einar Persson*, Isaksson, Mossberger*
och Eskilsson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Gustafson i Dä-
desjö, Jacobson i Vilhelmina, Jonsson i Järvsand, Ahlsten, Larsson i
Julita*, Mårtensson i Smedstorp, Boman i Stafsund, Andersson i Långviks-
mon* och fru Boman*.

* Ej närvarande vid justeringen.